

jegyzőkönyveiből azokat a részleteket, amelyekben az egyes szónokok (Hymans, Briand, Stresmann stb.) a nemzetközi együttműködés szellemében való tanítás szükségességét hangoztatják és végül közli azokat a leveleket, amelyeket az ausztráliai kormány a Népszövetségnek az ausztráliai iskolákban való megismertetése tárgyában küldött a Népszövetség titkárságának.

Kenyeres Elemér.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart. I. kötet. Abendgymnasium-Kinderfreunde. XVI lap + 1344 hasáb. Kiadja Herder Freiburgban. 1930.

A lexikonok korát éljük itthon s a külföldön és a művelődés minden terén. Sőt olyan kevésbé népszerű terület számára, mint a pedagógia, német földön rövid időn belül a második hatalmas lexikon lát napvilágot. Ebben, legalább közvetve, bizonyára része van a világháborúnak s az utána következő időnek, amikor a nevelés- és oktatásügy iránt az érdeklődés hatalmasan fellendült. Ez a lexikon eredetileg az ötkötetes Roloff-féle katolikus lexikon folytatása- és kiegészítéseként indult, utóbb azonban önálló művé nőtte ki magát. Főjellemvonása és egyben kiváló előnye az eddig megjelent rokon művekkel, Schwartzéval szemben is, hogy elvezet napjainkig: a legújabb iskola- és nevelésügyi mozgalmak és intézmények mellett felöleli a jelenkor nevesebb pedagógusait, mégpedig nem pusztán életrajzi és bibliográfiai adatokkal, hanem működésük jellemzésével is. Igaz ugyan, hogy itt néhány kevésbé jelentős katolikus pedagógus nevével is találkozunk, viszont másokat (pl. Coué, Glöckel, Jaensch stb.) hiába kerestünk; a németekkel szemben a külföldiek is nagyon háttérbe szorultak. A jelennek ez a fokozott és a jogos érdeklődést kielégítő felkarolása lehetővé, sőt szükségessé tette a multnak és a történelmi anyagnak mellőzését, illetőleg az utalást a máris rendelkezésre álló ilyen gyűjteményes munkákra (így elsősorban magára Roloffra). A mégis szükséges összefüggést a lexikon legterjedelmesebb cikke: a nevelés és a neveléstudomány története (*Geschichte* stb., 917–68) közvetíti. E lexikonnak egy másik előnye a szigorú tervszerűség, amely úgy az egészen, mint az egyes cikkekben végigvonul és saját tapasztalásunk szerint csakis a legkíméletlenebb szerkesztői fegyelmezővel érhető el; továbbá, hogy a tudományos jelleg megóvása mellett számot vet a gyakorlat követelményeivel, nem éri be az adatok felsorakoztatásával, hanem azokat elemezi és az előrelátható fejlődésnek útját egyengeti. A szerkesztő a koncentrációnak híve: egyes problémákat összefoglaló cikkekben tárgyalta, amihez nem fér szó, de azért az utaló címszavaknak csaknem teljes mellőzését már a használhatóság szempontjából sem helyeslehetjük. A munkának katolikus jellege az idevágó közleményeknek nagy számában nyer kifejezést, ám azért — olvassuk az előszóban — „hogy a tárgyatlanság (*Unobjektiven*) látszatát kerüljük, a protestáns, izraelita stb. pedagógiára vonatkozó közleményeket az illető világnézet képviselői írták meg“. Az újabb és legújabb mozgalmakat a többi közt a következő címszavak képviselik: *Anthroposophische Pädagogik, pädagogische Auskunftstellen u. Ausstellungen, Elternbeiräte, Frauenbewegung, Gegenwartspädagogik, Gestalt- u. Ganzheitspsychologie, Grenzlanddeutschum, Individualpädagogik,*

Jugendbewegung u. -verbände stb. Felette időszerűek és értékesek továbbá a pedagógiai-pszichológiai társaságokról és intézményekről szóló cikkek (999. és 1233. h. f.). Egy-két magyar vonatkozásra is akadtunk, amelyek azonban Nagy László művének az érdeklődéssel kapcsolatos idézésén (1255) kívül nem éppen örvendetesek. Így az *Auslanddeutsches Schulwesen* c. cikkben (162) olvassuk: „A német fajhoz tartozó kisebbségek német iskoláügye teljesen elégtelen (*völlig ungenügend*) Magyarországon stb. ... legaggasztóbb a német tanítók számára szükséges szakiskolák hiánya Magyarországon stb.“ A *Grenzlanddeutschtum* c. közlemény szerzője pedig a többi közt így fakad ki (1045): „Ide (t. i. a határvidéki németiséghez) tartozik még a békeszerződés vagy egy 1921-ben különös (*merkwürdig*) körülmények között megejtett népszavazás folytán Ausztriától megvont (*vorenthalten*) és Magyarországhoz csatolt két-ötöde az ú. n. Burgenlandnak.“ Végül a pedagógiai-pszichológiai intézetek keretében (1250) néhány sorban méltatja az annak idejében Kármán Elemér vezetése alatt állt erzsébetfalvai kriminálpedagógiai intézetet.

Ez utóbbi megjegyzések azonban nem csökkentik a „jelenkor pedagógiája lexikonának“ kiváló tudományos értékét, amiért is azt nyugodt lélekkel ajánlhatjuk mindazoknak, akik a nevelés- és oktatásügy mai mozgalmában megbízható tájékoztatást keresnek.

K. F.

Új magyar könyvek, füzetek és folyóiratok.

A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus Naplója. Négyesy László elnök közreműködésével szerkesztették Simon Lajos és vitéz Papp Gyula. I—II. kötet. Budapest, 1928. Kiadta a Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus Végrehajtó Bizottsága. (N. 8-r., 432 és 416 l.)

Az Országos Református Tanáregyesület Évkönyve az 1929 30. tanévről. Szerkesztette dr. Papp Ferenc. XXIV. évf. Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Ref. Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931. (N. 8-r., 96 l.)

Dr. Balassa Brunó: A latintanítás története. Neveléstörténeti forrástanulmány. Bp. 1930; Sárkány-nyomda rt. (N. 8-r., 331 l.)

Dr. Barankay Lajos: A nemzetetika nevelés didaktikai súlypontja. (Különlenyomat a Magyar Paedagogiának 1931. évi 1—2. számából.) Bp., 1931. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., 20 l.)

Emlékkönyv Négyesy László hetvenedik születésnapja alkalmából. Közrebocsátotta a Magyar Irodalomtörténeti Társaság. Szerkesztette Pintér Jenő. Bp., 1931. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., 213 l.)

Erettségi vizsgálati utasítás a fiúközépiskolák számára. Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1931. évi május hó 1-én 540—05/84. sz. a. kelt rendeletével. Bp. 1931. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (Lex. 8-r., 42 l.)

Erettségi vizsgálati utasítás a leányközépiskolák és leánykollégiumok számára. Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1931. évi